

Bilag 16c

Runde 1: Forslag til andre risikofaktorer

Forslag til andre mulige risikofaktorer som ekspertpanelet fremkom med i forbindelse med besvarelse af spørgeskemaet i runde 1. Nedenfor fremlægges de konkret forslag. Nogle er let omskrevet for at konkretisere forslaget, andre for at bibeholde anonymitet. Vi fremlægger desuden arbejdsgruppens beslutninger mht. inkludering af disse forslag i spørgeskemaet til runde 2 af konsensuskonferencen.

FRA SPØRGESKEMAET....

"Hvis du har kendskab til andre risikofaktorer for komplicerede sorgreaktioner hos voksne og ældre, som vi ikke har nævnt ovenfor, vil vi bede dig skrive dem her."

"egen sygdom" - **inkluderes i runde 2**

"Jeg møder en del ældre mænd, som bliver meget ensomme ved tabet af ægtefællen. De har ofte ikke været vant til at skulle tage sig af at pleje netværket i dagligdagen og ofte heller ikke været vant til at tale om følelsesmæssige ting med andre end deres æ.f. De er efter tabet af æ.f. i risiko for isolation og dermed måske for kompliceret sorg?" – **vi mener det er dækket ind under "tab af ægtefælle" som risikofaktor**

"En anden gruppe, som kan have vanskeligere vilkår ved tabet af en pårørende, er mennesker med sansetab i form af syns- eller hørenedsættelse eller dobbelt sansetab i form af begge sansetab på én gang. Her kunne det gøre sig gældende at tabet af den pårørende også er tabet af en ""hjælper"", der før var en stor støtte i hverdagen til håndteringen af sansetabet". ...- **vi mener dette er dækket ind under "afhængighed af afdøde"**

"Mennesker med fysiske handicaps vil desuden have en dobbelt belastning ved tabet af en omsorgsgivende ""hjælper"" i hverdagen." ...- **vi mener dette er dækket ind under "afhængighed af afdøde"**

"Traumer under opvæksten (seksuelle overgreb/fysiske overgreb)" – **inkluderes i runde 2**

"Dødsfaldet er sket ved mord" – **inkluderes i runde 2**

"Tab af barn" ...- **vi mener dette er dækket ind under spørgsmålet om efterladte var "ægtefælle/partner eller forælder"**

"Den efterladte overlevede selv situationen, mens den nærtstående person døde." - **inkluderes i runde 2**

"Den efterladte var selv i stor livsfare" - **inkluderes i runde 2**

"Den efterladte er bekymrende af natur" – **vi mener er dækket når der spørges om efterladte er "ængstelig af natur"**

"Efterladte var skyld i dødsfaldet" – **inkluderes i runde 2**

"Samtidig personlighedsforstyrrelse af moderat til svær grad" – **inkluderes i runde 2**

"Ældre med langvarigt ægteskab bag sig, når den ene ægtefælle dør." - **inkluderes i runde 2**

"Hvis den efterladte har dårligt helbred/alvorligt syg" – **inkluderes i runde 2.**

"Den afdøde og den efterladte har levet nærmest i en symbiose uden relationer til andre. "...- vi mener dette er dækket ind under "afhængighed af afdøde"

"Stærk følelse af skam og at efterladte påtager sig "skylden eller med-ansvaret" for dødsfaldet" – inkluderer i runde 2.

Hvis du har kendskab til andre risikofaktorer for komplicerede sorgreaktioner hos børn og unge, som vi ikke har nævnt ovenfor, vil vi bede dig skrive dem her.

"Evt. adopterede børn" – inkluderer i runde 2

"Børn med mange andre tab / skilsmisser brudte familier mm" – vi mener er dækket når i spørgsmålet om "andre svære tab"

"Det undrer mig at livet med de jævnaldrende og skolelivet, ikke får sin egen kategori - da det er så afgørende for børnene og de unges udvikling. Der er en markant øget risiko for at blive mobbet når man er efterladt eller pårørende og mobning er en alvorlig risikofaktor for senere psykopatologi. Skolefravær og manglende trivsel i skolen er også en højrisiko....." – inkluderer i runde 2

"Barnet bruger meget energi på at holde tanker på dødsfaldet inde. Barnet starter på et undgåelsesmønster omkring alt som minder om den døde" – inkluderer i runde 2

"Barnet oplever stærke post traumatisk reaktioner" – inkluderer i runde 2

"Barnet er meget ængstelig af natur" – inkluderer i runde 2

"Barnet trækker sig fra andre" – inkluderer i runde 2

"Barnet udvikler store søvnproblemer" – inkluderer i runde 2

"Barnet bliver bange for at andre i familie vil komme noget til" – inkluderer i runde 2

"Barnets evne til at regulere følelser er utilstrækkelig (måske endnu ikke fuldt udviklet)" – inkluderer i runde 2

"Tilknytning til afdøde forælder" – dette er forslag er lidt bredt. Henvises til en særlig stærk, svag, manglende eller anden slags tilknytning? Vi inkluderer et spørgsmål om en "problematisk relation eller tilknytning til afdøde"

"Børn som udvikler angst reaktion for at flere skal dø fra dem. Hvis denne angst ikke tages alvorligt er den grobund for og risiko til at barnet, den unge flere år senere "hænger fast" og udvikler "kronisk mistrivsel" – inkluderer i runde 2